№ 136 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 27 **1890** ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 27 № 136

ՏԱՍՆ ԵՒ ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ». կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բայց կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

„НОВОЕ ОБОЗРѢНІЕ"

въ 1891 году

будетъ выходить въ Тифлисѣ, какъ и въ прошлые годы, ежедневно, по программѣ газеты литературной, общественной и политической.

Условія подписки, съ пересылкою и доставкою: на годъ 10 р., на полгода—6 р., на три мѣсяца—3 р. 50 к., на одинъ мѣсяцъ—1 р. 50 к. За границу: на годъ—17 р., на полгода—9 р., на три мѣсяца—5 р. (Подписка принимается не иначе, какъ считая съ 1-го числа любого мѣсяца).

Для городскихъ подписчиковъ, какъ городскихъ, такъ и иногородныхъ, обращающихся непосредственно въ контору редакціи, ДОПУСКАЕТСЯ РАЗСРОЧКА, на слѣдующихъ условіяхъ: при подпискѣ вносится—3 р., къ 1-му марта—2 р., къ 1-му мая—3 р. и къ 1-му сентября—2 р.

За объявленія изъ губерній и областей кавказскаго края взимается по 8 к. за строку петита на 4-й страницѣ и по 15 к. за такую-же строку на 1-й стр. За всѣ остальныя объявленія—по 10 к. за стр. петита на 4 стр. и по 15 к. за такую-же строку на 1 стр. Объявленія изъ внѣ кавказскихъ городовъ принимаются исключительно въ „Центральной конторѣ объявленій", бывш. Л. Метцль, въ Москвѣ, на Мясницкой улицѣ, въ д. Спиридинова. Подписка и объявленія принимаются. а) Въ Тифлисѣ: въ конторѣ газеты, Головинскій проспектъ, домъ Читахова, № 12. б) Въ отдѣленіяхъ конторы: 1) Въ Баку—при аптекарскомъ магазинѣ И. Г. Чубинова, на Михайловской улицѣ, домъ Мирза-Авакова и Карабегова. 2) Въ Кутаисѣ—при книжномъ магазинѣ братьевъ Чиладзе, противъ бульвара, въ домѣ Г. Андроникова. 3) Въ Батумѣ—при конторѣ М. С. Бетанова, Набережная, домъ Ферадъ-Бега. в) У агентовъ конторы: 1) Въ г. Шушѣ—С. О. Ананьева, на площади Топханэ. 2) Въ г. Гори—Ир. И. Рамишвили. 3) Въ Елизаветполѣ—Г. А. Альтгаузена, при торговлѣ аптекарскими товарами. Въ отдѣленіяхъ и у агентовъ подинска и объявленія принимаются по редакціоннымъ цѣнамъ, безъ всякой надбавки. Розничная продажа тоже производится безъ увеличенія платы, по 5 коп. на номеръ.

Иногородные адресуютъ свои требованія: Въ Тифлисъ, въ редакцію „Новаго Обозрѣнія".

Редакторъ *М. А. Успенскіей.*
Издательница *С. А. Николадзе.*

2—3

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. *Համալսարանական փաստաբանների կոչումը. Նամակ Ներքին Ախտայից. Նամակ խմբագրին. Ներքին լուրեր.*—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. *Արտաքին լուրեր.*—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ԲՈՐՍԱ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. *Ռոբէրտ կօխի գիւտը թոքախտի դէմ.*

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ՓԱՍՏԱԲԱՆՆԵՐԻ ԿՈՉՈՒՄԸ

Շատ յաճախ կարդում և լսում ենք, որ փողոցային ադվոկատները, մանաւանդ գիւղերում, խաբում ու կեղեքում են ժողովրդին, մի և նոյն ժամանակ մեր լրագրութիւնը առաջարկում է համալսարան աւարտող իրաւաբաններին գնալ գիւղ, պարապել փաստաբանութեամբ և խեղճ ժողովրդին հանել այդ դրութիւնից:

Շատ պարզ է, թէ առաջինների տուած վնասը և թէ վերջինների պարտականութիւնը՝ օգնութեան հասնել այդ հանգամանքում, բայց ցաւալի է, որ այդ վերջինը չէ իրագործվում և օրից օր հասարակութիւնը տուժում է թէ բարոյապէս և թէ նիւթականապէս:

Մենք անձամբ գիտենք շատ օրինակներ, որ փողոցային ադվոկատներն աւելի շատ փող են վաստակում, քան աւարտած իրաւաբանները. Նրանք ամեն օր պատում են այս և այն կողմ, այս և այն փողոց, խանութները, ամեն մէկին պատահելիս հետաքրքրվում են նրա կեանքով, իմանում են նա ինչ վէճեր ունի դատարաններում, կամ ինչ վիճելի հաշիւներ ունի, սկսում են խորհուրդներ տալ, մատնացոյց անել օրէնքի յօդուածները և յոյս տալ, որ այդ գործին այս կամ այն ուղղութիւն տվլի, այսպիսի կամ այնպիսի վկաներ առաջարկվեն դատարանին,—և գործն անպատճառ կը վճռվի յօգուտ նրա: Խնդիրները գրում է, ի հարկէ, վարձով, գործը դատարանում պաշտպանում է, գործն անց է կացնում բարձր դատարանները և այս բոլորից, ուղիղ թէ անուղիղ ճանապարհով, ահագին վարձ է ստանում: Մի և նոյն ժամանակ նա խօսում է հակառակ կողմի մարդկանց հետ, սովորեցնում է այսպէս կամ այնպէս խօսել: Մի խօսքով ամբողջ գործը ինքն է սարքում, ինքն է ղեկավարում և նայելով թէ որ կողմից աւելի շահ ունի, այն կողմն էլ ծռում է և գործը վճռել տալիս: Ի հարկէ, նա ունի և վկաներ, որոնց գործատիրոջ հաշուով վարձատրում է: Այսպիսով ընդհանուր առմամբ նա աւելի շատ է վաստակում, քան թէ մեր իրաւաբան-ինտելիգենտ համալսարանականները: Միւս կողմից գործատէրն էլ, տեսնելով մտերիմ ադվոկատի բարի խորհուրդները, բացում է նրա առաջ իր քսակը: Այսպիսով ադվոկատը հարստանում է, գործատէրը վնասվում է, դատարանն էլ իր արդար վճիռը չէ կարողանում դնել: Պատահել են օրինակներ, երբ գործատէրերը ցանկանում են հաշտվել, իսկ փողոցային ադվոկատը չէ թողնում, որպէս զի ինքն աւելի մեծ շահ ունենայ:

Իսկ մեր համալսարանական իրաւաբաններն էլ բոլորովին պաշտօնական յարաբերութիւն են ընդունում գործատիրոջ հետ. «Գնա գործի պատճէնը բեր, կը կարդամ և կը պատասխանեմ» ասում են և գործը կարդալուց յետոյ, կամ բացասում են պաշտպանելը և կամ մի որոշ վարձով պաշտպանում են, առանց բացատրելու գործատիրոջը, որ այդ գործը (եթէ բացասում են) սխալ է սկսած, նրանում անճշմարտութիւններ կան, նրանում մարդիկ կը վնասվեն, զուր փողեր կը վատնվեն և այլն և այլն, այդ պատճառով էլ գործատէրն իսկոյն ընկնում է փողոցային փաստաբանի ճանկը, որը նրան գլխովին կողոպտում է:

Այսպիսով իրաւաբան համալսարանականների գործը թուլանում է և նրանք ասպարէզից հեռանում են, իսկ փողոցային ադվոկատները սունկի պէս բուսնում են:

Նիւթականից անցնելով բարոյական կողմին, որը մեզ աւելի է հետաքրքրում, կասենք որ իրեն այս դրութիւնը՝ հասարակութիւնը փչացնում և միանգամայն անբարոյականացնում է. ահա ինչու. զանազան մանր մունր գործերից ահագին գործեր սարքելով, սուտ վկաներ և ականատեսներ մէջ բերելով, որի ժամանակ դատարանը չէ կարողանում իր արդար վճիռը տալ, դատարանի նշանակութիւնը ընկնում է հասարակութեան աչքում, ճշմարտութիւնը կորչում է, հասարակութիւնը ընտելանում է ստախօս և խաբեբայ դառնալ, կեղծ գործեր սկսել և շատ անգամ էլ սուտ վկայութիւններ տալով պարապել: Այն հաւատը և ճշմարտութիւնը, որը տիրում էր մեր ժողովրդի մէջ սրանից մի երկու տասնեակ տարիներ առաջ, այժմ այլ ևս չը կայ. մէկը, որ մի գործ է սկսում, կամ մէկից փող է վերցնում, սկսում է մտածել, ինչպէս անի, որ փողը չը վերադարձնէ. այսպիսով ահա կորչում է հաւատարմութիւնը, ընկնում է վաճառականութիւնը և դրամական շրջանառութիւնը: Եթէ պատահում է, որ մէկն իր փողը կամ հաշիւը պահանջում է իր պարտապանից, տեսնում ես փողոցային ադվոկատների շնորհով հրապարակ են գալիս զանազան կեղծ թղթեր, ստորագրութիւններ և վերջ ի վերջոյ կամ փողատէրն է մնանկանում, եթէ ճարպիկ չէ լինում փաստաբաններին վարձատրել և կամ կեղծ թղթեր շինողը բանտերումն է փտում, կամ աքսորվում, և շատ ընտանիքներ մնում են առանց կտոր հացի, առանց կառավարչի, իսկ ադվոկա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՌՈԲԵՐՏ ԿՕԽԻ ԳԻՒՏԸ ԹՈՔԱԽՏԻ ԴԷՄ

Նոյեմբերի 1-ից «Վօլֆի հեռագրական գործակալութիւնը» հաղորդեց ընթերցող հասարակութեանը, որ Բերլինի բժշկական թերթերից մէկի մէջ տպագրված է նշանաւոր բժշկապետ Րոբերտ կօխի մի յօդուածը թոքախտը ոչնչացնելու դէմ: Այդ լուրը կայծակի արագութեամբ թռաւ գրեթէ աշխարհիս ամեն-մի անկիւնը, որից յետոյ եւրոպական գրեթէ ամբողջ մամուլը սկսեց լցվել ամենամանրամասն տեղեկութիւններով բարակացաւի դէմ գործադրվող այդ միջոցի վերաբերմամբ:

Աւելորդ է ասել, թէ ինչ իրարանցում առաջ բերեց այդ տեղեկութիւնը մարդկանց մէջ:

Պատմում են, երբ հոկտեմբերի սկզբներում կօխ առաջին անգամ յայտնեց իր գիւտի մասին գերմանական ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստր՝ Գոսսլերին,—նա, իր երկու ձեռքը պարզելով նրան, կօխին, յուզված ձայնով բացականչեց. «Պրոֆէսօր. դա մարդկութեան մտքի ամենաբարձր գիւտն է, որի համար ձեզ պիտի օրհնեն ամբողջ աշխարհիս մէջ»: Վիլհելմը, Գերմանիայի ներկայ կայսրը, բացականչել է. «շնորհակալ եմ նախախնամութիւնից, որ այդ մեծ գիւտը արաւ գերմանացին և տեղի ունեցաւ իմ թագաւորութեանս ժամանակ»: Հետաքրքիր է այդ կողմից և մասնագէտի կարծիքը: Պրոֆեսոր Նոտնագել, Վիենայի հեղինակաւոր կլինիցիստը, նոյեմբերի 2-ին, սկսելով համալսարանում իր դասախօսութիւնը, ասեց. «Մեծ. պ.պ. մենք այս րոպէիս ներկայ ենք մարդկութեան մտքի ամենաբարձր տօնախմբութեան հանդէսին բժշկականութեան մէջ, մի այնպիսի գիւտի առաջ, որի նմանը տեղի չէ ունեցել դարերի ընթացքում. այն, ինչ-որ գտել է կօխ, զարդն է գիտութեան բոլոր զարգացման»: Ապա այն միտքն յայտնելով, որ Նիւտոնի, Գալիլէի կամ Լապլասի արածները նսեմանում են կօխի հանճարի առաջ, բացականչում է. «այո, կօխի, այդ համեստ գիտնականի անունը, այսօրվանից պատկանում է ամենամեծ անունների շարքին մարդկութեան պատմութեան մէջ»:

Կօխի այդ գիւտը այնքան նշանաւոր է գործնական տեսակէտից, որ այդ լուրը հասնելով մարդկանց ականջները, անմիջապէս սկսվեց մարդկանց մի անսովոր հոսանք դէպի Բերլին: Եւրոպայի զանազան քաղաքների մունիցիպալիտետները, գրեթէ ամենուրեք, իսկոյն պատրաստութիւններ տեսան ուղարկելու Բերլին բժիշկներից բաղկացած յանձնաժողովներ, մօտից ծանօթանալու համար կօխի գիւտի հետ: Ռուսաստանից՝ այդպիսի յանձնաժողովներ նշանակված են առայժմ Պետերբուրգի, Մոսկվայի և Օդեսայի դումաներից: Անթիւ են նմանապէս մասնաւոր բժիշկները, որոնք արդէն շտապում են Գերմանիայի մայրաքաղաքը: Բայց այժմ Բերլինի հիւրերի ահագին կոնտինգենտը տալիս են, ի հարկէ, հիւանդները. դրանց հոսանքը իսկապէս յիշեցնում է խաչակիրների արշաւանքը: Այժմ իտալիայից և ուրիշ կլիմայական կուրորտներից, լրագիրների ասելով, սկսված է դէպի Բերլին հիւանդների մի ամբողջ գլխակորոյս արշաւանք: Հասկացողութիւն տալու համար հիւանդների այդ թւի մասին, բաւական է ասել միայն, որ տարեկան մեռնողների թիւը թոքախտից Գերմանիայի միմիայն մի մասում, այն է Պրուսիայում, հասնում էր 100,000-ի:

Կօխի գիւտի առիթով Բերլինում տիրում է կատարեալ իրարանցում: Հեռագրատները լցված են լրագիրների թղթակիցներով, որոնք շտապում են րոպէ առաջ յայտնել լրագիրներին, որոնց աշխատակցում են, այս կամ այն նշանաւոր մանրամասնութիւնը այդ դ ե պ ք ի վերաբերմամբ: «Deutsche Medicinische Wochenschrift» լրագրի համարը, ուր տպագրված էր Ռ. Կօխի վերև յիշված յօդուածը թոքախտի մասին, և որից տպված էր 20,000 օրինակ,—անմիջապէս ցրվեց: Թերթի տպագրատանը այժմ պատւէր տրված է մինչև այսօր այդ №-ի համար 100,000 օրինակ ևս: Ուսանողութիւնը Բերլինում պատրաստվում է մի անսովոր օվացիաներ (ընդունելութիւն) անել Կօխին: Կառավարութիւնը պատրաստվում է ընծայաբերել Կօխին 500,000 մարկ գումարը, իսկ միւսների ասելով, մի 1,000,000: Կլինիկա-բուժարանները, ուր սկսել են բժշկել Կօխի գտած միջոցով, Բերլինում բռնում են սունկերի արագութեամբ: Բերլինում այժմ ամենքին զբաղեցնում է Կօխի գիւտը: «Թէ մամուլի մէջ, թէ մասնաւոր շրջաններում, թէ գարեջրատներում—գրում է «Рус. Вѣд.» սեփական աշխատակիցը Բերլինից,—դուք էլ ուրիշ անուն չեք լսի, Կօխից զատ, որի արտասանութեան ժամանակ իւրաքանչիւրի դէմքը լցվում է ուրախութեամբ և ինքնաբաւականութեամբ, կասէք այդ գիւտը արել է ինքը կամ իր մօտիկ բարեկամը»:

Բժշկական այդ նոր մեծ գիւտը, իր նշանակութեամբ, հոյակապութեամբ և փայլով մոռացնել է տուել այսօր մարդկանց միւս բոլոր ինտերեսները: Հէնց այդ պատճառով և մենք հարկաւոր ենք համարում ծանօթացնել մեր ընթերցողներին խնդրի ներկայ դրութեան հետ, ինչ կերպ նա հանդէս է գալիս Կօխի յօդուածի մէջ «Medicinische Wochenschrift-ում»: Բայց առաջ մի քանի խօսք ասենք իրան Կօխի մասին:

Ր ո բ ե ր տ Կ օ խ այժմ պրոֆէսօր է Բերլինի մէջ և 47 տարեկան է. ծնվել է Գերմանիայի Կլաուստալ քաղաքում և ուսումն առել է Գեօտինգէնի համալսարանում, նշանաւոր անատոմ Գենլէի մօտ: 1866 թւականին, աւարտելով իր ուսումը, 10 տարի շարունակ ապրել է մասնաւոր պրակտիկայով Համբուրգում, ապա Պօզնանում: 1876 թւից նա յանկարծ ստանում է անուն իր մի աշխատութեան համար և Վիրխովի միջնորդութեամբ 1880 թւից նշանակվում է պրօֆէսօր Բերլինի համալսարանում: Երբ մի տարուց յետոյ, այն է 1882 թւին նա առաջին անգամ գտնում է տ ո ւ բ ե ր կ ո ւ լ օ զ ի բ ա ց ի լ ը (որը առաջ է բերում ի միջի այլոց բարակացաւը), իսկ հետևեալ 83 թւականին, գնալով Եգիպտոս,

տը փորն ուռցրած և գրպանը հաստացրած գործատէրերի փողերով՝ անպատիժ պտտում է։

Ի՞նչ է չինում այդ ժամանակ մեր համալսարանական իրաւաբանը. ոչինչ, կամ համարեա թէ ոչինչ։ «Թող գործը նրանց չը տան», ասում է նա և յետ քաշվում։ Բայց այդպէս չէ. այն մարդը, որ անցել է այդ մասնագիտական դպրոցը, որ համալսարանի նստարանից հասարակութեան և ժողովրդի անունով էր երդվում, այսօր պարտական է օգնել նրան, պարտական է կռւել հասարակութիւնն անբարոյականացնող, ընտանիքների կորստեան պատճառ եղող այդ պարազիտների դէմ։ Վերցրէք, պարոններ, այդ կեղտոտ ճանապարհով սկսած գործերը, արդար կողմին ձրի պաշտպանեցէք, երեան հանեցէք գործի իսկական եղելութիւնը, դրէք այդ բոլորը դատարանի առաջ և թողէք որ նա, դնելով իր արդար վճիռը, պատժի իսկական մեղաւոր անձին։ Հասարակութիւնն այսօր իրաւունք ունի ձեզանից պահանջելու և դուք էլ պարտական էք կատարելու։ Եթէ մենք իրաւունք ունենք մեր խեղճ ուսուցիչներից, հոգեւորականներից, քաղաքային և դպրոցական գործիչներից և նոյն իսկ գռեհիկ գիւղական հասարակութիւններից և տանուտէրներից հաշիւ պահանջել իրանց վատ արարքների, թոյլ կողմերի, իրանց ձեռքի տակ լինող գործերի վատ ընթանալու մասին, մենք աւելի իրաւունք ունենք մեր մասնագէտ ու բարձր կրթութիւն ստացողների վրա, մանաւանդ որ նրանք անմիջական գործ ունեն հասարակութեան հետ։ Դուք, պ.պ. իրաւաբաններ, պէտք է պաշտպանէք մեր ժողովրդի իրաւունքները, սովորութիւնները, նրա հողի, սեփականութեան, ընտանեկան ազգակցական կապերի վերաբերմամբ և աշխատէք առաջն առնել այն կեղծ ադվոկատների, որոնք փողի պատճառով ամեն ինչ յեղաշրջում և փչացնում են։

Բայց ցաւելով պէտք է ասել, որ մեր համալսարանական] իրաւաբաններն էլ, փոխանակ մի ուղիղ հոսանք մղելու հասարակութեան մէջ, աւելի իրանք են ընկնում այդ փչացնող ուղղութեան մէջ, խմորվում են և աւելի վտանգաւոր մարդիկ են դառնում։ Մենք չենք խօսում անհատների մասին. բացառութիւններ ամեն տեղ և ամեն ժամանակ կան։

Մեր հայ ժողովուրդը, մանաւանդ գիւղական հասարակութիւնը, որ առաջ ձեր ամեն մի բարի խորհրդին կը լսէր, այսօր ոչ մի ճշմարիտ խօսքի չէ հաւատում, յափշտակող, գող, աւազակ, ստախօս, խաբեբայ և կաւարար է դառել, թողել է իր հողը, արօրը, կալը, հունձը և այլն ու դատարաններն է պտտում, ընկնում է բարոյապէս, նիւթապէս և ֆիզիկապէս։ Սրանից մի քանի տարի առաջ միմեանց օգնող՝ եզ, կով, գութան, հոտաղ և նոյն իսկ փող ու ապրանք տուող հայ ժողովուրդը, որպէս զի միւսներն էլ օգտվեն, այսօր միմեանցից խլում է հողը, եզը, կովը և այլն, գողանում և պարտատիրոջն էլ ասում է՝ «գնա դատարան», իսկ մինչև դատարանով պահանջելը կամ կիսն է տիրանում նրա բոլոր կայքերին և կամ ամեն ինչ ծախսած վերջացած է լինում, ի հարկէ, փողոցային պաղիտ-ադվոկատների շնորհով։]

Ահա այդպիսիների դէմ կռւելը և հասարակութեան օգուտներ պաշտպանելն է, ի միջի այլոց, մեր իրաւաբան փաստաբանների պարտքը և կոչումը։

Ս. Տ. Մ.

ՆԱՄԱԿ ՆԵՐԲԻՆ-ԱԽՏԱՑԻՑ

Նոյեմբերի 21-ին

Նոր-Քաղսի գիւղը, 30 տուն բնակիչներով, գտնվում է այստեղից 3 վերստ հեռաւորութեամբ դէպի արեւմուտք, Երևան տանող ճանապարհի վրա։ Մի քանի տարի է այժմ, ինչ որ հիմնվել է այդ գիւղը։ Բնակիչներն անյարմար տեսնելով իրանց հին բնակութեան տեղը, այն է Հին-Քաղսի գիւղը, 3—4 տարի առաջ խնդրամատոյց եղան կառավարութեան և ցանկութիւն յայտնեցին դուրս գալ այդ ժայռապատ ձորափորից (Հին-Քաղսիից) և տներ շինել 1/2 վերստ հեռու, քարափի կողքով ձգվող արքունական ճանապարհի հարթութեան վրա։ Դրանց խնդիրքը կառավարութեան կողմից ընդունվեց և ժողովուրդն անմիջապէս սկսեց նոր տներ շինել այդ խճուղի ճանապարհի վրա։ Անցնում է մի կարճ ժամանակ, այդ Նոր-Քաղսիի փոքրաթիւ հասարակութիւնը խնդիրք է ներկայացնում և հոգևոր իշխանութեան՝ իրանց համար մի նոր եկեղեցի կառուցանելու մասին. իսկոյն թոյլատրվում է և եկեղեցու շինելը, և ժողովուրդը կառուցել է արդէն և բոլորովին պատրաստել, թէև մեծ դժուարութեամբ։

Այդ 30 տուն ժողովուրդը բաժանվելով Հին-Քաղսի գիւղից, և բնակվելով աւելի յարմար, աւելի օրինաւոր տեղում, քան թէ հին գիւղումն էր, սկսում է սաստիկ ատելութիւն ծնեցնել իր համագիւղացիների սրտում։ Այդ պատճառով այդ համագիւղացիները, երկու հակառակ կուսակցութիւնների բաժանված, սկսում են դ ա տ ա ս տ ա ն ա կ ա ն պ ա տ ե ր ա զ մ մղել միմեանց դէմ։ Նոր-Քաղսիի հասարակութեան հակառակ կուսակցութիւնը, որը կենում է հին գիւղում և որը աւելի ույժ ունի մրցելու իր աւելի թոյլ և փոքրաթիւ հակառակ կուսակցութեան դէմ,—բողոքում է, որ բաժանվելով իրանցից ժողովրդի այդ որոշ մասը և դուրս գալով արքունի ճանապարհի վրա, շատ վնասներ է պատճառում գիւղի հասարակութեան, նոյն իսկ երկու կուսակցութեան (նա ասում է, որ Նոր-Քաղսիի ժողովուրդը իրանց անասուններին կերցնում է խոտատեղերը և ցանքսերը, ոչնչացնելով գիւղապատկան ամբողջ բուսականութիւնը) և գանգատւում է, որ անպատճառ պիտի Նոր-Քաղսի գիւղի բնակիչները ք ա ն դ վ ե ն և ժողովուրդը պէտք է վերադառնայ հին գիւղը, և այլ այսպիսի բաներ.... Իսկ միւս կուսակցութիւնը, այն է Նոր-Քաղսիի ժողովուրդը, պնդում է, որ ինքն ոչ մի վնաս չէ տալիս գիւղի հանդին և որ կառավարութեան թոյլտւութեամբ է հիմնել այդ նոր գիւղը և պիտի յաւիտեան ապրի այդ գիւղում։ Բայց, ինչպէս փաստերը ցոյց են տալիս, յաղթանակը տանում է Նոր-Քաղսիի ժողովուրդը։

Մի կողմ թողնելով այդ անախորժ հանգամանքների նկարագրութիւնը, որոնք տեղի են ունենում Քաղսի գիւղի երկու որոշ կուսակցութիւնների շրջաններում, մենք մեր խօսքը կը վերջացնենք նրանով, որ այդ կուսակցութիւնները իրար դէմ դատաստանական պատերազմ մղելու պատճառով ահագին վնասներ են կրում։ Իրանք ռամիկ գիւղացիներ լինելով, իրանց գործերի մասին մի որ և է գանգատ կամ խնդիր գրել տալու համար տասնեակ ռուբլիներ են վճարում այս և այն գրագրին, դեռ չը հաշւած կառավարութեան տրվող գանգատների վրա կպցրած մ ա ր կ ա ն ե ր ը։ Եւ բացի այդ, եթէ դէպքը բերում է, որ իրանց գործերի դատաստանական ճգնաժամում անշուշտ պէտք է մի որ և է փաստաբան վարձել՝ դիւանատներում գործը պաշտպանելու համար,—այդ դիպուածում պարզ է, թէ որքան ռուբլիներ պիտի տրվեն այդ ադվոկատներին....

Բաւական է վերջապէս, Հին-Քաղսիի հասարակութիւնը թող գգաստանայ և աչքի առաջ ունենալով իր համագիւղացիների անձնական շահերը, թող փոխի իր թշնամական տրամադրութիւնը՝ հաշտութեան ձեռք կարկառելով դէպի իր դրացի կուսակցութիւնը, իր դարաւոր հարեւանը, մի հաբևան, որի հետ ապրելով ամենայն խաղաղութեամբ, անց է կացրել իր կեանքի ամբողջ ժամանակամիջոցը։

Ժամանակ է կարծեմ լրջօրէն մտածել հասարակական ընթացիկ կեանքի ապահովութեան մասին և վերջ տալ միմեանց դէմ լարվող այլ և այլ կուսակցական խնդրիքներին....

Հոգևոր իշխանութեան թոյլտւութեամբ, Մկրտիչ վարդապետ Տէր-Թադէոսեան, ամսիս 18-ին օծեց յիշեալ Նոր-Քաղսի գիւղի նորակառոյց եկեղեցին, որը ժողովրդի համաձայնութեամբ կնքվեց սուրբ Գէորգ անունով։

Գ. Ս.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 22 Նոյեմբերի

«Արձագանք» շաբաթաթերթը ամսիս 18-ի իր համարում այնպէս էր հասկացնում հասարակութեանը, թէ Թիֆլիսի Նամակատան ծառայողները չը գիտեն մեր ընկերութեան հասցէն և թէ իգդիրցիների խնդիրը, տեղական վարչութիւն բանալու մասին, մնում է խորհրդի կողմից առանց պատասխանի։

Խորհուրդը սրանով պատիւ ունի յայտնելու, թէ ընկերութեանս ուղղված նամակները և ամենայն տեսակ ծրարները, ահա ինը տարի չարունակ, գալիս են այս հասցէով՝—Тифлисъ, въ Совѣтъ Армянскаго Благотворительнаго Общества на Кавказѣ—և նամակատան ցրվողները, ահա ինը տարի շարունակ, բերել և բերում են և նամակ և ամենայն տեսակ ծրար Սոլոլակ փողոցի վրա Հերակլ իշխանի տունը, ուր կենում է ընկերութեան խորհրդի նախագահը։

Գալով իգդիրցիներին, սրանց կողմից խնդիր, տեղական վարչութիւն բանալու համար, ընկերութեանս խորհրդարանը չէ մտած։ Գուցէ իգդիրցիք տարբեր հասցէով են ուղարկել իրանց խնդիրը, որ տեղ չէ հասել։ Եթէ ուղիղ է այս ենթադրութիւնը, կը մնայ որ նրանք բարեհաճեն կրկնել խնդիրը և ուղարկել նոյնը պարզիպարզոյ ընկերութեանս հասցէով, որ յիշեցինք վերևում։ Այդ հասցէով ընկերութեանս Խորհրդի հետ թղթակցութիւն ունեն ընկերութեանս տասն և չորս տեղական վարչութիւնները և ցրվողների կողմից սխալման կամ անգիտութեան դէպք դեռ մինչև օրս լսած չէր։

Խորհուրդը խոնարհաբար խնդրում է, խմբագիր տէր, տեղ շնորհել ներկայ նամակին ձեր պատուական «Մշակ» լրագրում։

Փ. Նախագահ խորհրդի Ա. Մանթաշեան, քարտուղար Ա. Եղեկեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեզ գրում են ԵՐԵՒԱՆԻՑ հետևեալը. «Ինչպէս յայտնի է Քանաքեռ գիւղում մի մեծ զօրանոց էր շինվում և այդ շինութեան վրա մօտ 100,000 ռուբլու նախապատրաստական ծախսեր են եղած։ Այժմ, մի քանի ժամանակ է արդէն, որ այդ շինութեան աշխատանքները դադարեցրած են»։

—

Մեզ գրում են ԵՐԵՒԱՆԻՑ, որ նորերումս հայ դերասաններ պ.պ. Սարգսեան և Վրոյր մի ներկայացում տուեցին այդ քաղաքում։ Սակայն, ինչպէս մեզ գրում է թղթակիցը, ներկայացումը վերին աստիճանի անաջող էր։ Հասարակութիւնն էլ, կարծես մի նախազգացմունք ունենալով, շատ քիչ թւով եկաւ յիշեալ ներկայացմանը, այնպէս որ պ.պ. դերասանները իրանց ծախսն էլ չը կարողացան ծածկել և, ինչպէս լսվում է, մինչև այժմ չեն էլ վճարել Գայեանեան դպրոցի վարչութեանը՝ դպրոցի դահլիճի վարձը։

—

ՇՈՒԼԱՎԷՐԻՑ մեզ գրում են. «Հասարակութեան 20 տարվայ կորած ցորենի շտեմարանը այժմ կրկին վերականգնվեց, շնորհով գաւառապետի օգնական պ. Մէդվեդևի ժողոված 150 թաղար ցորենի (1500 պուդ)։ Յոյս ունենք որ սրանից յետոյ այդ հիմնարկութիւնը կը պահպանվի և նրա մէջ եղած ցորենը երկար մնալուց չի փչանայ»։

—

Մեզ գրում են Շուլավէրից հետևեալը. «Թէև

ուր այդ ժամանակ տիրում էր խոլերա, հաստատում է իր հեղինակութեամբ նրա, խոլերայի, մէջ ստորակէտանման բացիլլի գոյութիւնը։ Այդ օրից Կօխ ստանում է աւելի մեծ և մեծ հռչակ։ Կօխին մօտից ճանաչողները հիացմունքով են խօսում նրա ջանասիրութեան և անշահասիրութեան մասին։ Նա մինչև այսօր դեռ ես չէ բացել իր գտած միջոցի գաղտնիքը ոչ-ոքի, բայց չէ բացել ո՛չ-թէ շահասիրական նկատումներով, այլ բացառապէս զգուշութեան զգացումից, որպէս զի այդ միջոցի վատ պատրաստութեամբ ուրիշների ձեռքով վայր չընկնի բժշկականութեան վարկը։

Իր տպագրած յօդուածից, ինչպէս ասեցինք, «Med. Wochensch.» լրագրի մէջ, երեւում է, որ Կօխ, առաջ քան գործադրելու իր մ ի ջ ո ց ը մարդկանց վրա, նախապէս ստուգել է կենդանիների վրա, այն է, խոզուկների վրա։ Նրա փորձառութիւնները դեռ ես ամբողջովին աւարտված չեն, բայց որովհետև լրագիրները սկսեցին լուրեր հաղորդել այդ մասին, որոնք շատ անգամ հեռու էին ճշտութիւնից, ինքն Կօխ վճռում է անձամբ հրապարակ գալ իր սեփական յօդուածով լրագրի մէջ։

«Չը նայելով իմ գործադրած բոլոր զգուշութիւններին—ասում է երևելի բժշկապետը, առժամանակ գաղտնի պահելու համար իմ գտած միջոցը, մինչև նրան վերջնականապէս աւարտելը,—այնքան տեղեկութիւններ են հաղորդված այժմ և դրա հետ միասին, այնքան խեղաթիւրված և չափազանցրած են նրանք, այդ տեղեկութիւնները,—որ ես արդէն պարտ եմ համարում այժմս, զանազան անհիմն կարծիքների առաջ առնելու համար մի բացատրական տեսութիւն տալու նրա մասին, թէ ինչ դրութեան մէջ է գտնվում այժմս այդ խնդիրը»։ «Որովհետև—աւելացնում է Կօխ—իմ աշխատութիւնը դեռ ես բոլորովին չէ աւարտված, վասնորոյ այժմ ես չեմ կարող հաղորդել ոչինչ տեղեկութիւններ այդ գտած միջոցի ո՛չ բնութեան և ո՛չ էլ պատրաստութեան մասին։ Այդ բանը ես առայժմս ստիպված եմ յետաձգել։

«Կարող եմ աւելացնել այսօր և եթ, որ այդ «միջոցը» մի մութ-դեղնագոյն, թափանցիկ ջրի պէս բան է, որը ինքն-իրան մնալով, երբէք չէ փչանում։ Բայց գործածութեան ժամանակ այդ հեղուկը պիտի շատ թէ քիչ խառնել յստակ, թորված ջրի հետ։ Այդ տեսակ ջրալի դրութեան մէջ, նա շուտով սկսում է պղտորվել և անպէտքանալ, որովհետև նրա մէջ յայտնվում են բակտերիաներ,—և այդ պատճառով այդ հեղուկը պէտք է թարմ գործ ածել։

«Այդ հեղուկը, չը պէտք է ներս ածել մարմնի մէջ. որպէս զի նա իր ներգործութիւնը ունենայ,—պէտք է նրան սրսկել (պատուաստել) կաշուի տակ։ Մարդուս մարմնի ամենալաւ պատուաստման տեղը—նրա մէջքն է, թիերի մէջտեղը և մի քիչ ցած՝ գօտիի տեղը, որովհետև ինեկցիան, այսինքն սրսկումը, այդ տեղերում ո՛չ շատ ցաւեցնում է և ո՛չ էլ առանձին վնասում է»։

Առաջ այդ միջոցը Կօխ, ինչպէս ասեցինք, ստուգեց կենդանիների վրա։ «Ինչ վերաբերվում է նրան, թէ ինչ տեսակ է ներգործում ա յ դ մ ի ջ ո ց ը մարդկանց վրա, փորձերի սկզբում, ասում է նա—յայտնվեց, որ մի քանի էական կողմերից, մարդկանց վրա նա բոլորովին ուրիշ ազդեցութիւն է անում, քան կենդանիների վրա։ Եւ դա—աւելացնում է նա—կրկին մի նոր ապացոյց է այն բանի, որ այն՝ ինչ-որ ճշմարիտ է կենդանիների վերաբերմամբ, դեռ ես չը պիտի կարծել, որ նոյնութեամբ ճիշդ է և մարդկանց վերաբերմամբ։

«Կենդանիները աւել կոպիտ և համբերատար են։ Մարդս աւելի զգայուն է դէպի այդ միջոցը, քան ճագարները, որոնց վրա նախապէս գործադրվել էր այդ միջոցը։ Առողջ «ծովային խոզուկի» կաշուի տակ կարելի է ներս ածել 2 և էլ աւելի խորանարդական սանտիմէտր այդ, այն էլ չը հեղուկացրած միջոցից, առանց ո և է զգալի հետևանքների,—այն ինչ՝ առողջ մարդու մէջ կուբիական սանտիմէտրի մի քառորդը արդէն բաւականին զօրեղ ներգործութիւն է անում։

«Ես հետևել եմ—ասում է Կօխ—թէ ինչ ներգործութիւն է անում կուբիկական մի 1/4 սանտիմէտրը մարդու վրա, փորձելով նրան ներս սրսկել իմ ուսի կաշիի տակ։ 3 կամ 4 ժամից յետոյ ձեռքերս և ոտներս սկսեցին կոտրատվել, ես յոգնեցի, հազելու ցանկութիւն եկաւ վրաս, շնչառութիւնս ծանրացել էր,—և այդ բոլորը սաստկանում էր արագութեամբ։ Յետոյ բա-
կավում է դող, որը տևում է մի ամբողջ ժամ. դողի հետ միասին մարդու սիրտը ուզում է խառնվել, մարմնի տաքութիւնը հասնում է մինչև 39,6°. Այդ բոլորը 2 ժամից յետոյ կամաց-կամաց թուլանում է, տաքութիւնը իջնում է և հետևեալ օրը հասնում է սովորականին։ Նեղութիւնը և յոգնածութիւնը շարունակվում է մի քանի օր ևս, ըստ որում այդ բոլոր ժամանակ պատուաստման տեղը քիչ կարմրում է և քիչ էլ ցաւեցնում է։

«Ինչպէս ցոյց են տուել իմ բազմաթիւ փորձերը, կուբիկական սանտիմէտրի մի հարիւրերորդականը—ամենաքիչն է, որը դեռ կարող է րէակցիա դուրս բերել մարդուս մէջ, թէև, պիտի ասել, շատերի վրա և այդ քանակութիւնը զգալի կերպով ազդում է։

Մանաւանդ զգայուն են դէպի այդ դ ե ղ ը տուբերկուլոզով հիւանդները։ Այդպիսիների վրա նա ներգործում է թէ ընդհանրապէս և թէ մասնաւորապէս։ Ընդհանուր նշանները սրանք են. տենդը, որը սկսում է դողոցից և վերջանում է ջերմով, ըստ որում տաքութիւնը բարձրանում է 39 աստիճանի, շատ անգամ 40-ի և մինչև անգամ 41°-ի։ Տենդի հետ զուգընթաց սկսվում է ցաւ ոտների և ձեռքերի մէջ, հազ, սրտախառնութիւն և փսխում։ Երբեմն հիւանդի մարմինը ծածկվում է կարմրոցի պէս մանր բշտիկներով։ Տենդը առհասարակ սկսվում է պատուաստելուց 4 թէ 5 ժամ յետոյ և շարունակվում է 12-ից մինչև 15 ժամ։ Հետաքրքիր է, որ այդ դրութիւնը շատ քիչ է նեղացնում մարդուս և հիւանդը,

կարկուտն այս տարի բաւական փչացրեց այստեղի այգիները, սակայն ընդհանրապէս գինու հունձը վատ չէ, այնպէս որ Շուշավէրը այս տարի մօտաւորապէս 15,000 պուդ գինի է արտադրել: Շիրան ծախվում է 55—65 կոպէկ, իսկ գինին արժէ մինչև 70 կոպէկ: Գինին համեմատաբար լաւ է: Խանութներում չիչն արժէ 13—20 կոպէկ: Մթերքների գները հետևեալներն են. մի լաւ տեսակի փունտն արժէ 6 կոպ., ցորենի պուդը 70—90 կոպ., գարին 40 կոպէկ: Առևտուրն ընկած է առհասարակ»:

—

Մեղրի գիւղից մեզ գրում են. «Գիւղի սանիտարական մասի կառավարիչը հրամայել է, որպէս զի շները փողոցներում չը թափառեն և մարդկանց վնաս չը տան՝ նրանց փողոցի մէջ տեղ կոտորեն: Սակայն կոտորում են և այնպիսի շներին, որոնք գիւղի համար մեծ նշանակութիւն ունեն, որպէս բնակիչների թէ կեանքի և թէ նրանց գոյքի պահապաններ: Գիւղը զրկված լինելով շներից՝ աւելի եւս կենթարկվի ամեն տեսակ գողութիւններին»:

—

Կ. Պոլսից «Հիւսիսային գործակալութիւնը» հեռագրում է նոյեմբերի 16-ից հետևեալը. «Ինչպէս ասում են, սուլթանը մտադրվել է կազմել քուրդերից 16 զօրագունդ, կօզակ գնդուօրների նման, ենթադրելով որ այդ միջոցով կարելի կը լինի քուրդերին դիսցիպլինայի ենթարկել: Այդ նախագիծը սուլթանը յանձնեց Գօլց-փաշային քննելու համար»:

—

Ստացանք Վիէննայի Մխիթարեան միաբանութիւնից երեք գրքոյկներ, որոնք հրատարակված են միաբանութեան անդամների աշխատութեամբ ներկայ 1890 թւին և տպագրված են Վիէննայի Մխիթարեան տպարանում: Ահա այդ գրքոյկների վերնագիրները. 1) Ուսումնասիրութիւնք լեհահայոց դատաստանագրոյն, աշխ. Հ. Գրիգորիս վ. Գալէմքեարեանի, 2) Ազգաբանութիւն աղնուական զարմին Տիւզեանց, գրեց Հ. Գաբրիէլ Մէնէվիշեան և 3) Գործնական քերականութիւն գերմաներէն լեզուի, աշխատ. Հ. Պօղոս Զաքարեանի: Այդ վերջին գիրքը շատ օգտաւէտ է գերմաներէն լեզուն ուսումնասիրելու ցանկացող հայ երիտասարդների համար: Գիրքը բաղկացած է 300 երեսից:

—

Մեզ գրում են ԵՐԵՒԱՆԻՑ հետևեալը. «Մաքուի թեյմուր-խանի որդին շուտով ամուսնանալու է Երեւանի փանահ-խանի աղջկայ հետ: Ահա 15 օր է ինչ անագին բազմութիւն եկած է այստեղ Պարսկաստանից հարսանիքն անելու: Այստեղ եօթ օր շարունակ պէտք է կեր ու խում լինի. տօնախմբութեանը հրաւիրված են բոլոր ազնուականները, ծառայողները, Դումայի ձայնաւորները, արհեստաւորների ուստաբաշիները և առհասարակ նշանակութիւն ունեցող անձինք: Հարսանիքը սկսվում է ամսիս 21-ից»:

—

Շաբաթ օր, 24-ին նոյեմբերի, ԹԻՖԼԻՍԻ թատրոնում ներկայացվեց Մէյերբէրի «Աֆրիկուհի» հռչակաւոր օպէրան: Այդ օպէրան իր բաղադրեալ երաժշտութեան պատճառով ամենադժուար օպէրաներից մէկը լինելով, զարմանալի չէ, որ մեզանում նա շատ թոյլ և անբաւականացուցիչ կերպով է կատարվում: Կատարել այդ տեսակ օպէրան մեր երգիչների ույժերից վեր է. անսամբլը առհասարակ շատ վատ էր: Միայն լաւ էին տիկին Ֆլաշա (աֆրիկուհի Սելիկայի դերում) և պ. Բուբիրատո (Նելիուսկոյի դերում): Պ. Կօշից (Վասկօ դէ-Գամայի դերում) շատ թոյլ էր և նրա ձայնը յոգնած էր երևում:

—

Ուրբաթ օր, 23-ին նոյեմբերի, հայ թատրոնասէրները տուեցին ԹԻՖԼԻՍԻ թատրոնում մի ներկայացում յօգուտ «Հայուհեաց Բարեգործական Ընկերութեան»: Խաղացած թարգմանական պիէսաների ընտրութիւնը անաջող էր, սիրողների խաղն էլ, բացի մի երկու անձնաւորութեան խաղից, վերին աստիճանի թոյլ էր: Թատրոնը լի չէր:

—

Մեզ գրում են ՆԵՐՔԻՆ-ԱԽՏԱՑԻՑ հետևեալը. «Այս օրերս Ծաղկաձորի մալականներից մի քանի ընտանիքներ, կառավարութեան թոյլտուութեամբ՝ գաղթեցին դէպի Անդրկասպեան երկիրը»:

—

Մեզ գրում են, որ Ծաղկաձորի շրջանում ձիւնը արդէն ծածկել էր գետինը և մի քանի օր առաջ երթևեկութիւնը սահնակներով էր կատարվում այդտեղ: Սակայն այժմ, ձիւնը հալվելով, սահնակներն այլ ևս չեն բանում ճանապարհների վրա:

—

Ռուս լրագիրները հաղորդում են, որ Բագուի նաւթագործ Նօբէլ նուիրեց մօտ 18,000 րուբլի գումարը Ստոկհոլմի «Carolina Institut» ասված հիմնարկութեանը՝ բժշկական գործնական հետազօտութիւնների համար:

—

«Гражданинъ» լրագիրը հաղորդում է, որ Պարիզում սպանված ռուս գեներալ Սելիվէրստով թողել է 7 միլիոն րուբլու կարողութիւն:

—

«Петерб. Вѣд.» լրագիրը լսել է որ Թեհրանի անգլիական դեսպան Դրումօնդ-Վօլֆի տեղ նշանակվելու է Զանզիբարի նախկին անգլիական հիւպատոս, գնդապետ Էվան Սմիթ, որը յայտնի է իր հակագերմանական ուղղութեամբ: Ասում են որ Թեհրանումն էլ նա նոյն ուղղութեանը կը հետևէ:

—

Ալէքսանդրոպօլից «Кавказъ» լրագրին գրում են, որ այս օրերս քուրդերը, գիշեր ժամանակ յարձակվելով Ալէքսանդրօպօլ գաւառի Դանագիրմօզ գիւղի բնակիչ Գրիգորեանցի վրա, նրա ջաղացում, վիրաւորեցին նրան հրացանից արձակված գնդակով: Մի քանի քուրդեր կալանաւորված են:

—

Այս օրերս Շտուտգարտում լոյս է տեսել գերմաներէն լեզուով մի վիպասանութիւն, որի վերնագիրն է «Շամիլ»: Նիւթը վերցրած է Կովկասի տիրապետութեան ժամանակներից: Գրքի հեղինակն է գերմանացի կին-գրող Ա. ֆօն-Սուտտնէր:

—

Խօսելով Պետերբուրգում այս օրերս կայացած «հայկական երեկոյթի» մասին, «Новости» լրագրի ֆէլիետօնիստը, մի քանի սրամտութիւններ անելով ասում է, որ «երեկոյթը ընդհանրապէս փայլելուն էր, սարք ու կարգը չքեղ էր: Բաւական ժողովուրդ կար: Այդ շատ լաւ է, որովհետև երեկոյթը աղքատ ուսանողների օգտին էր: Իսկ ուսանողները ճշմարիտ որ քաղցած են, ըստ որում գիտութիւնը վերին աստիճանի թանգ է նստում»:

—

Ներքին գործերի մինիստրութեան կարգադրութեամբ արգելվում է՝ զանազան ներկայացումներ տալիս, եթէ մինչև անգամ այդ ներկայացումները բարեգործական նպատակով լինեն, սրան-նրան տոմսակներ ուղարկելը:

—

Պետերբուրգում կազմվում է մի ընկերութիւն, որի նպատակն է օգնութեան ձեռք կարկառել աղքատ գաղթականներին: Վաղուց պէտք է, որ կազմվէր մի այդպիսի ընկերութիւն,—և եթէ նա հիմնվում է այժմ, ցանկալի է, որ չտապէր գործ սկսել, և որքան կարելի է շուտով օգնէր այն հազարաւոր գաղթական ընտանիքներին, որոնց թիւը նոյն իսկ Կովկասում շատ մեծ է:

—

ԹԻՖԼԻՍԻՑ դէպի Բեռլին գնացող բժիշկներ, ինչպէս լսում ենք, չորս հոգի են առ այժմ: Սրանք են. Մայսուրեանց, Աֆթանդիլեան, Արծրունի և Գաուդէլին:

—

Այս օրերս վախճանվեց ՔՈՒԹԱՅԻՍՈՒՄ տիկին Հեղինէ Լօրդկիպանիձէ, Թիֆլիսի նախկին քաղաքագլուխ Դիմիտրի Կիպիանիի աղջիկը: Հանգուցեալը դեռ երիտասարդ և վերին աստիճանի եռանդոտ բնաւորութեան տէր կին էր: Նա համակրում էր այն ամեն բանին որ նպաստում է ազգի մտաւոր և բարոյական զարգացման գործին, ինքն շատ անգամ խաղում էր, որպէս սիրող, վրաց թատրոնական ներկայացումներում, աշխատակցում էր վրաց լրագրութեանը և ընծայեց վրաց գրականութեանը մի քանի աջող թարգմանութիւններ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Բեռլինից հաղորդում են հետևեալը: «Այստեղ հիմնվել է մի բակտերօլօգիական ինստիտուտ, որը պէտք է աշխատէ միջոցներ գտնել դիֆտէրիտի, տիֆի և սիֆիլիսի դէմ»:

—Սերբիական այժմեան մինիստրութեան մէջ տարաձայնութիւններ են պատահել և մի քանի մինիստրներ հրաժարական են տուել:

—Պրուսական նոր ներկայացուցիչը գալով Հէլգօլանդ կղզին, հրամայեց անմիջապէս փոխել բոլոր փողոցների և հրապարակների անունները, և տալ նրանց գերմանական անուններ: Նա փոխեց մինչև իսկ մի հրապարակի անունը, որը կոչվում էր Վիկտօրիա թագուհու անունով:

—Լօնդօնից գրում են, որ իրլանդական հարցի պաշտպան կուսակցութեան մէջ մի տարաձայնութիւն է ընկել և Պառնէլ իրլանդական ազգային կուսակցութեան գլուխն անցած, մի տեսակ բաժանված դրութեան մէջ է Գլադստօնի կուսակցութիւնից:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պարիզի ոստիկանութիւնը ձերբակալեց Ռօշֆօրի պամֆլետներից 2,000 օրինակ, որ նա գրել է հանրապետութեան նախագահ Կարնօի դէմ:

*
**

Բեռլինում այս օրերս բացվեց չաղ մարդկանց ժողովը, որին մասնակցում են այնպիսի մարդիկ, որոնց քաշը 200 փունտից պակաս չը պէտք է լինի:

*
**

Լօնդօնում բարձր դասակարգի մէջ այժմ սովորութիւն է դարձել ճաշել երեկոյեան $8\frac{1}{2}$ կամ 9 ժամին: Ուէլսի պրինցը այժմ մտադիր է նախաձեռնող լինել աւելի վաղ ճաշելու գործում, և վճռել է ճաշել երեկոյեան 8 կամ նոյն իսկ $7\frac{1}{2}$ ժամին:

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 24 նոյեմբերի: Պետերբուրգի առաջնակարգ շատ վաճառականներ համաձայնութիւն կայացրին չորացրած մրգերի ցուցահանդիսի էկսպօնենտների հետ՝ այդ մրգերը Պետերբուրգ ուղարկելու վերաբերմամբ: Արդիւնաբերութեան և առևտրին նպաստող ընկերութեան նիստում ինժեներ Գրօնդսկի կարդաց մի զեկուցում այն մասին, թէ ինչպէս պէտք է շինել Սիբիրի երկաթուղին:—Րուբինշտէյն հրաժարվեց կօնսերվատօրիան կառավարելուց:

ԲԵՌԼԻՆ, 24 նոյեմբերի: Այստեղի մագիստրատը վճռեց խնդրամատոյց լինել, որպէս զի ռու-

---

հիւանդոտ դրութիւնն անցնելուց յետոյ, իրան գրեթէ միշտ լաւ է զգում, իսկ շատ անգամ և շատ լաւ:

Ինչ վերաբերում է մասնաւոր ներգործութեանը, մասնաւոր ռէակցիային,—դա աւելի լաւ կարելի է դիտել մանաւանդ այն ժամանակ, երբ տուբերկուլօզական վարակումը բռնում է մարդուս մարմնի բաց տեղերը, օրինակ, նրա կաշին: Պատուաստելուց մի քանի ժամ յետոյ, այդ տեսակ, ինչպէս ասում են, lupus-ով վարակված տեղերը զգալի կերպով սկսում են ուռչել և կարմրել, որ առհասարակ տեղի է ունենում աւելի շուտ, քան թէ սկսվում է տենդը: Ջերմի և տենդի ժամանակ ուռոյցքն ու կարմրոցը հետզհետէ սաստկանում է, այնպէս որ շատ անգամ ստանում է տեղ տեղ բորակակարմիր գոյն. թունդ վարակված տեղերում այդ ուռոյցքները շատ անգամ պատվում են մի սանտիմետրի լայնութեամբ սպիտակ շրջանակով, որն իր հերթում շրջապատվում է թունդ կարմիր շերտով: Տենդն անցնելուց յետոյ ուռոյցքը նստում է և սովորաբար 3—5 օրից յետոյ կորչում է, lupus-ի բները չորանում են, ծածկվում կեղևով, որոնք և թափվում են 2—3 շաբաթից յետոյ, թողնելով իրանցից յետոյ բարակ կարմիր [illegible]ներ: Այս բոլորը տեղի է ունենում շատ անգամ միմիայն մի անգամ սրսկելուց յետոյ,—բայց սովորաբար lupus-ով վարակված տեղերը բոլորովին ոչնչացնելու համար, պէտք է սրսկել այդ [illegible]ով մի քանի անգամ:

[illegible] վերև յիշատակված մասնաւոր ռէակցիաները կարելի է դիտել, թէև ոչ այնքան պարզ կերպով, մարդուս կաշու վրա, և այն ժամանակ, երբ տուբերկուլօզական վարակումն տեղի ունի մարդուս մարմնի միւս մասերի մէջ, օրինակ, այսպէս ասած, աւշային գեղձերի (лимфатическія железы), ոսկորների և նրանց լծորդութիւնների (сочлененіе) մէջ, և այլն:

Ներքին օրգանների վրա, օրինակ, թոքերի վրա, այդ միջոցի ազդեցութիւնը դիտել դժուար է: Մասնաւոր, յատուկ ռէակցիաներին են պատկանում, ի միջի այլոց, թունդ հազոցը և խուխ թափելը, թէև, պէտք է աւելացնել, այստեղ տեղի են ունենում և այն բոլոր երևոյթները, ինչ որ տեսանք lupus-ի դէպքում, երբ տուբերկուլօզով վարակված է կաշին:

«Այդ իմ միջոցը—ասում է Կօխ—ի միջի այլոց մի գեղեցիկ միջոց է իմանալու համար բարակցաւով հիւանդ կասկածաւոր դէպքերը, մի նշանաւոր դիագնօստիկական միջոց, քանի որ այդ տեղից խորանարդական սանտիմետրի մի հարիւրորդականը առաջ է բերում տուբերկուլօզով հիւանդների մէջ այդքան դիմադրական փոփոխութիւններ»:

Զարմանալի է, որ այդ միջոցը ներգործում է ոչ թէ անմիջապէս նոյն իսկ տուբերկուլօզական բացիլների վրա, այլ այն հիւսուածների (ткани) վրա, որոնց մէջ նրանք բոյն են դրած: Սրսկելուց յետոյ՝ այդ հիւսուածները դադարում են կերակրվելուց և սնունդ առնելուց, մեռնում են, իրանց մէջ ներփակելով բացիլներին: Բացիլները նրանց մէջ, պէտք է ասել, կարող են շարունակել ապրել և ապա, յարմար դէպքից օգտվելով, մտնել հարևան հիւսուածների մէջ և վարակել նրանց: Այնպէս որ մեռնելուց յետոյ, այդ հիւսուածները —ասում է բժշկապետը—պիտի աշխատել նրանցից մի կերպ հեռացնել, թէկուզ անդամահատական-խիրուրգիական միջոցով:

«Այն մարդիկ, որոնց մէջ տուբերկուլօզական բացիլները բոյն են դրել թոքերում, այսինքն հիւանդ են բարակցաւով,—աւելի զգայուն են դէպի իմ այդ գտած միջոցը, քան այն տեսակ մարդիկ, որոնց մարմնի միւս մասերին է կպել տուբերկուլօզը: Հէնց դրա համար էլ ես—ասում է Կօխ—փոխանակ սովորական $\frac{1}{100}$-ական քանակութեան,—աշխատեցի ներս սրսկել $\frac{1}{1000}$-ական և նոյն իսկ $\frac{1}{2000}$ կուբ. սանտիմետր, որը յետոյ և կամաց-կամաց շատացրի, հասցնելով նրան սովորական $\frac{1}{100}$-ականին: Այդ տեսակ աստիճանական շատացնելն անհրաժեշտ էր մանաւանդ այն թոքախտով հիւանդների համար, որոնք չափազանց թոյլ էին: Այդպիսով նրանք ընտելանում էին և աւելի մեծ և մեծ բաժիններին:

«Ամենից լաւն է—աւելացնում է բժիշկը—հիւանդներին բժշկել այն ժամանակ, երբ այդ ախտը դեռ նոր է սկսում բոյն դնել նրանց թոքերում. այդ ժամանակ բժշկութիւնն աւելի աջող է անցնում: Ամենամեծ նշանակութիւն ունի նմանապէս, երբ հիւանդները բժշկվում են առանձին յարմար պատրաստված բուժարաններում, որտեղ կարելի է միշտ հոգ տանել նրանց վրա, քան թէ երբ նրանք երթեւեկ են, կամ պառկած են իրանց տներում:

«Իսկ թէ ինչ աստիճանի մինչև այժմ օգտակար համարված միջոցները—օրինակ լեռնային կլիման, օդափոխութիւնը, առատ ուտեցնելը և այլն և այլն—կարող են կցորդվել այդ իմ միջոցի հետ, նախատեսնել դժուար է, թէև ես կարծում եմ, որ և այդ բժշկական միջոցները շատ դէպքերում, երբ մանաւանդ հիւանդութիւնը անցրած է, հնացած է կամ բարդված է, ինչպէս և երբ հիւանդները սկսում են առողջանալ, առողջանալու փազիսումն են գտնվում,—կարող են մեծ օգուտ բերել զուգընթաց իմ միջոցի հետ»:

«Կրկնում եմ—ասում է բժշկապետը—ամենալաւ ժամանակը թոքախտից բժշկվելու—դա նրա նոր սկսվելու րոպէն է: Միմիայն այն ժամանակ այս միջոցը, որն առաջարկում եմ ես, կը լինի իսկական, ճշգրիտ միջոց տառապեալ մարդկութեան համար, երբ սա կը գործադրվի անմիջապէս, առաջ քան այդ հիւանդութիւնը կը սկսի բարդվել»:

Ես բաց թողեցի մի քանի մանրամասնութիւններ վերև յիշատակված Կօխի յօդուածից, տեղի պակասութեան պատճառով. բայց կարծում եմ, որ իմ բերած քաղուածներից ևս կարելի է բաւական ամփոփ գաղափար կազմել թէ Կօխի այդ զեկուցման մասին և թէ այն տպաւորութեան, որ նա գործեց ամենուրեք ընթերցող հասարակութեան վրա, մեր երկրից դուրս:

Դ.

սաց սահմանը բաց լինի՝ խողեր և եղջիւրաւոր անասուններ բերելու և մաքսահարկը քչացնելու համար:—Դպրոցական րէֆօրմների վերաբերեալ յանձնաժողովում, Վիլհէլմ կայսրը, քննադատելով կլասիկական սիստեմը, ի միջի այլոց ասեց. «Լեգուագէտները տիրել են գիմնազիաներին և լցնում են իրանց աշակերտների գլուխները գիտութիւններով, բոլորովին անուշադրութեան տալով բնաւորութեան կազմակերպութիւնը և կեանքի պահանջները: Ես ինքս, գիմնազիստ եղած ժամանակ, անցել եմ այդ բոլոր չարչարանքները: Կլասիկների չատանալը առաջ է բերում պրօլէտարիատ: Աշխարհի կերպարանափոխողները՝ ժուռնալիստները, կրթված և սնված կլասիկներով, հանդէս են գալիս իբրև քաղցածութեան թեկնածուներ և վտանգ են ներկայացնում պետութեան համար: Թող կորչի լատիներէնը: Հին լեզուները փոխարինեցէք Գերմանիայի պատմութեան ուսումնասիրութեամբ: Ես այժմ կը մերժեմ գիմնազիաներ բանալու թոյլտուութիւն տալը»:

ԿԱՅԻՐԷ, 25 Նոյեմբերի: Թագաժառանգ Ցեսարեւիչը Օգոստափառ ուղեկիցներով վերադարձաւ Կայիրէ: Խեդիվի մօտ կը լինի հրաժեշտի ճաշ, իսկ յետոյ հանդիսաւոր ներկայացում ֆրանսիական թատրոնում: Վաղը Նոցա Բարձրութիւնները կուղևորվեն Սուէզ, ուր նաւ կը նստեն:

ԼՕՆԴՕՆ, 25 Նոյեմբերի: Իռլանդական կուսակցութեան մեծամասնութիւնը ընտրեց Մակ-Կերտիին նախագահ. իսկ փոքրամասնութիւնը ընդունեց մի վճիռ, որով Պարնել հաստատվում է նագահի կոչման մէջ:

ԲԵԼԳՐԱԴ, 25 Նոյեմբերի: Թագուհին ներկայացրեց Սկուպշչինային իր յայտարարութիւնը՝ ապահարզանի գործի մասին:

ԲԵՐԼԻՆ, 25 Նոյեմբերի: Պետական բանկի դիսկօնտի իջնելը կարելի է սպասել յունվարի կէսին:

ՕՐԼԷԱՆ, 25 Նոյեմբերի: Ֆինանսական ծանր դրութեան և բամբակի գնի ընկնելու պատճառով բամբակագործական ֆիրման սնանկացաւ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 26 Նոյեմբերի: «С. Петерб. Вѣд.» լրագիրը հաղորդում է, որ եկող տարվայ նախահաշւի մէջ մտցնվում է 800,000 րուբլի Մուրմանի վրա առևտրական նաւահանգիստ շինելու նպատակով նախապատրաստական աշխատանքների համար և միջնորդում են, որ փողեր տրվեն հինգ տարի ժամանակամիջոցում բոլոր աշխատանքները վերջացնելու համար:—Ջէդդում ռուսաց նոր հիւպատոսութիւն է հիմնված: Հիւպատոս նշանակված է Իբրահիմօվ:

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ.

Նոյեմբերի 23-ին

Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ արժէ. . .	85 ր.	50 կ.
Բերլինի վրա 100 մարկ — . . .	41 »	90 »
Փարիզի վրա 100 ֆրանկ — . . .	33 »	82 »
Ոսկի — — արժէ . .	6 »	91 »
Մաքսային կուպօններ — . . .	138 »	25 »
Արծաթ — — — . . .	1	10 »
Բօրսային դիսկօնտներ — . . .	4 և	4$^3/_4$%»
Պետ. բանկի 5% տոմս 1-ին շրջանի.	104 »	— »
— — — — 2-րդ —	103 »	75 »
— — — — 3-րդ —	103 »	25 »
— — — — 4-րդ —	103 »	25 »
— — — — 5-րդ —	103 »	50 »
— — — — 6-րդ —	103 »	25 »
6% ոսկեայ ռէնտա	147 »	50 »
4% ոսկեայ փոխառութիւն	— »	— »
Արևելեան 5% փոխառ. 1-ին շրջ.	106 »	62 »
— — — — 2-րդ —	106 »	75 »
— — — — 3-րդ —	108 »	25 »
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	240 »	— »
— — երկրորդ —	217 »	50 »
— — երրորդ ազն. կալ. բ.	213 »	— »
Պետական. երկաթուղային ռէնտա .	104 »	— »
5$^1/_2$% ռէնտա	105 »	— »
4% ներքին փոխառութիւն . . .	90 »	50 »
5% գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	102 »	— »
4% վկայակ. գիւղ. հող. բանկի. .	104 »	50 »
4$^1/_2$% գրաւական թղթեր կալուած. փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մեռալ. .	137 »	— »
— — — թղթադ.	100 »	25 »
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. ընկերութեան օբլիգացիները. .	99 »	25 »
Մոսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ.	97 »	50 »
Օդէսայի — — .	99 »	— »
Թիֆլիսի — — .	— »	— »
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	— »	— »
— — Քութայիսի — — .	— »	— »

Ս. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը ամուր է:

Խմբագիր-հրատարակող՝ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Պետերբուրգ ուղևորվելով, ես թողնում եմ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ մի շաբաթվայ չափ և անձամբ ցոյց կը տամ ու կը բացատրեմ հասարակութեանը թէ ինչ ձևով պէտք է վարել իմ հնարած ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՔԸ ծխողների համար, որը ամենևին չէ ենթարկվում եղանակի փոփոխութեան:

Այդ գործիքը առաջին անգամն է վաճառվում Ռուսաստանում: Իւրաքանչիւր գործիքը կրում է Պետերբուրգի քաղաքապետի գրաւոր թոյլտուութիւնը:

Գործիքը ծախվելու է ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, առաւօտեան 9 ժամից մինչև ժամ կէսօրից յետոյ և 4 ժամից մինչև 7 ժամ երեկոյեան, Ցէյտլինի մագազինում Պալատի առջև:

Վաճառականների համար զիջում կը լինի: Կենում եմ „Սեվերնիէ Նոմէրա“ հիւրանոցում:

Ամերիկական քաղաքացի Ինժեներ Լ. Կ.

2—5

ВЫСОЧАЙШЕ УТВЕРЖДЕННОЕ

ТОВАРИЩЕСТВО

МЕХАНИЧЕСКАГО И ЧУГУННО-ЛИТЕЙНАГО ЗАВОДА

БЕЛЛИНО-ФЕНДЕРИХЪ

ВЪ ОДЕССѢ.

Складъ и производство сельско-хозяйственныхъ и заводскихъ машинъ и орудій, какъ-то:

Постоянныхъ паровыхъ машинъ и котловъ разныхъ системъ и силъ, Мукомольныхъ мельницъ и всякаго рода принадлежностей къ нимъ. Щеретовокъ, вальцовыхъ поставовъ крупосѣекъ, буратовъ и всякихъ другихъ мельничныхъ машинъ системы Г. Даверіо. Лѣсопильныхъ станковъ съ пилами. Конныхъ молотилокъ, и приводовъ, вѣялокъ, соломорѣзокъ, кукурузныхъ молотилокъ—ручныхъ, конныхъ и паровыхъ Прессовъ для винограда и сѣна. Маслобоекъ, брандспойтовъ и пасовъ. Конныхъ грабель «Голинсвортъ».

Производство котельныхъ работъ и отливка изъ чугуна и мѣди.

Выполненіе всякаго рода заказовъ для паровыхъ вальцовыхъ мельницъ, винокуренныхъ, пивоваренныхъ, сахарныхъ и другихъ заводовъ, вагоны для конножелѣзныхъ дорогъ.

Складъ локомобилей, паровыхъ молотилокъ, конныхъ молотилокъ со штифтовыми барабанами и конныхъ приводовъ извѣстной фирмы Клейтонъ и Шутлівортъ въ Линкольнѣ, и Вѣнѣ.

Главный складъ жатвенныхъ машинъ и косилокъ «Желѣзная рама» и «Континенталь» Джопстона.

Единственный складъ вальцовыхъ станковъ

Г. ДАВЕРІО въ Цюрихѣ.

Заводъ имѣетъ свой собственный эллингъ для постройки пассажирскихъ и буксирныхъ пароходовъ, паровыхъ катеровъ, баржъ и проч. и принимаетъ заказы на поднятіе на эллингъ судовъ для исправленія или окраски подводныхъ частей и ихъ корпусовъ.

Агентъ въ Ростовѣ н|Д. Г. Я. Золотухинъ, Николаевскій пер. д. Арт. Яблокова, противъ Реальнаго училища кв. № 8.

42—100 (և. շ.)

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET COM.

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Շոգենաւերի կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ դէպի ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկուշաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի 4/16 ապրիլից սկսած

ԵՒ ՓՈԽԱԴԱՐՁ

Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզօն, Սամսօն, և Կ. Պօլիս:

ԲԱԹՈՒՄԻՑ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐԸ ԴՈՒՐՍ ԵՆ ԳԱԼԻՍ

Չորեքշաբթի,	5/17 դեկտեմբերի	շոգենաւ	ՄԻՆԳՐԷԼԻԱ	նաւապետ	ԺԻԲՈՒԷՆ
—	19/31 —	—	ՍԻՐԿԱՍԻ	—	ԲՕՇԷԼ
—	2/14 յունվարի	—	ԱՆԱՏՕԼԻԱ	—	ԳԱՐՐԻԿ
—	16/28 —	—	ՄԻՆԳՐԷԼԻԱ	—	ԺԻԲՈՒԷՆ

Տոմսակները ուղղակի երթևեկութեան Բաթումից դէպի Պարիզ խոկական գնեց պակասեցվում է:

Տեղեկութիւնների համար ճանապարհորդների և բեռների մասին թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան ագէնտներին. ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ պ. Գարանիօնին, Նաբերեժնայա, իսկ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ պ. Վիկտոր դ'ԱՐՆՕԻՆ, Միջին-փողոցում, նախկին գեներալ Տէր-Ասատուրովի տանը:

1—10 (և. և շ.)

ԲԺԻՇԿ ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ տեղափոխվել է Գօլօվինսկի Պրօսպէկտ, Բաղգօննայա պօստի դիմաց, տուն Միրզօեվի № 44: Հիւանդները ընդունում է առաւօտեան ժամի 12-ից մինչև 1 և երեկոյեան ժամի 5—7:

1—5

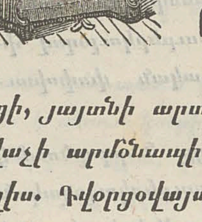

Օգոստոսի 7-ից 1890 թ. բացվում է երաժշտական գործիքների և նոտաների կովկասեան կենտրոնական դէպօ:

ԵՂԲ. ԴԻՏԷՐԻԽՍԻ

առաջին ս. պետերբուրգեան դաշնամուրային գործարանի

ՌՕԵԱԼՆԵՐ ԵՒ ՊԻԱՆԻՆՕՆԵՐ

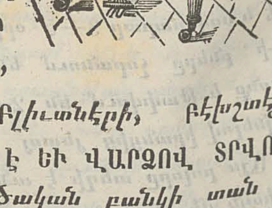

Մ. Շրէդէրի, Բէկկերի, Սմիդտի, Միւլբախի,

գէտցի, յայտնի արտասահմանեան գործարանների՝ Շիդմայերի, Բլիւտնէրի, Բէխշտէյնի Գլավաչի արմօնապիանօ: Շիդմայերի Հարմօնիումներ: ԾԱԽՎՈՒՄ Է ԵՒ ՎԱՐՁՈՎ ՏՐՎՈՒՄ՝ Թիֆլիս. Դվորցովայա փողոց, Թիֆլիսի ազնուականների կալուածական բանկի տան մէջ

11—16

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹՈՒՄԱՆԵԱՆՑԻ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳԻՆՆ Է 35 ԿՈՊԷԿ

ճանապարհածախսով 45 կոպէկ:

Դիմել կենտրօնական գրավաճառանոցին, կամ հեղինակին—Тифлисъ, Норашенская ул., домъ бывш. Пугинова.

2—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆՈՒՄ ուրբաթ, Նոյեմբերի 30-ին խալաթի երգչուհի

ԴԸ ՌՈՒԲԻՆԻ

կը տայ

ԿՕՆՑԵՐՏ

Սկիզբը երեկոյեան ժամը 8-ին: Տոմսակները վաղօրօք կարելի է ստանալ „Տարագի“ գրասենեակում, Լանկօի երաժշտական մագազինում և կօնցերտի օրը ժողովարանում:

1—2

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ժողովրդական ընթերցանութեան համար

ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ ՏԻԿԻՆ

գինն է 5 կոպէկ:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Մի խումբ համակրողների հրատարակութեամբ

Գ. ԱՂԱՅԵԱՆՑԻ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ժողոված նրա երեսուն տարվայ բանաստեղծական գրուածների):

Գինը 1 ր. 50 կ.

Դիմել՝ Тифлисъ „Агбюръ“.

2—3

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԱԶՕ—ՄԱՐՈՒՆ

Գինը 3 կոպէկ:

2—3

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)

Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ

ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—9—11 ժ. վիրաբուժութեան (և ատամնացաւի) սիֆիլիսի և աչքացաւի:
ՌՈՒԴԿՕՎՍԿԻ—10—11 ժ. ներքին, երեխայոց և կանանց ց.
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆՑ—11$^1/_2$—12 ժ. կանանց և երեխայոց ց.
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ՄՈՒԽԱՐԻՆՍԿԱՅԱ—12—12$^1/_2$ ժ., կանանց և ներքին ց.
ՊՐՕՏԱՍԵՎԻՉ—12—1 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի ց.
ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—12$^1/_2$—1 ժ. ներքին և երեխայոց ց.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

ԳԱԴՕՄՍԿԻ—5—6$^1/_2$ ժ. կաշուի ցաւերի, սիֆիլիսի և վիրաբուժութեան.
ՓՈՒՂԻՆԵԱՆ—5—6 ժ. ներքին, երեխայոց և ջղային ց. (էլեկտրօտերապիա):
ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—6—7 ժ.
Վճար—50 կ.: Համախորհրդի (կօնսիլիումի) համար առանձին:
Հերթակալ բժիշկ—երեկ. ժ. 9-ից մինչև առ. ժ. 7-ը:

Հիւանդանոցի վերատեսուչ բժշկապետ ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ

Дозволено цензурою, Тифлисъ 26 Ноября 1890 г. Типографія Канцеляріи Главнонач. Гражд. час. на Кавк., Лорисъ-Меликовск. ул. д. каз.